

Een strategie voor onze buurlanden België en Duitsland

Inhoud

1.	Aanleiding: Limburg, grensprovincie bij uitstek	5
2.	Stakeholderanalyse: verschillende bestuurslagen	7
3.	Actielijnen: van relatiebeheer tot lobby	11
3.1	Actielijn 1 Structurele samenwerking met vakdepartementen	12
3.2	Actielijn 2 Opstarten structureel overleg met grensgemeenten	14
3.3	Actielijn 3 Continuering en intensivering bilaterale GROS-governance	15
3.4	Actielijn 4 Voortzetting en intensivering van strategisch relatiebeheer	18
3.5	Actielijn 5 Grensoverstijgende aanpak strategische proposities	21
4.	Conclusie: samen vooruit voor Limburg	23
	Bijlagen	25

Limburg: grensprovincie bij uitstek

Aanleiding

De Nederlandse provincie Limburg grenst met 75 procent grotendeels aan België en Duitsland en is daarmee de meest internationale provincie van Nederland. In Limburg hebben we maar liefst 353 km grens met het buitenland en 'slechts' 113 km grens met de rest van Nederland (provincies Noord-Brabant en Gelderland). Heel Limburg is een grens-regio en speelt al eeuwenlang een bijzondere rol als verbindende schakel in Noordwest-Europa. Van de 31 Limburgse gemeenten hebben er 25 minstens één grens met een van de buurlanden. Vier gemeenten hebben zowel een grens met België als met Duitsland (Echt-Susteren, Gulpen-Wittem, Sittard-Geleen en Vaals). De grensligging is daarmee geen bijzaak, maar hoofdzaak voor Limburg. Deze ligging brengt een aantal unieke kansen en uitdagingen met zich mee en heeft diepe sporen nagelaten in onze geschiedenis, cultuur en identiteit.

De drijfveer achter deze buurlandenstrategie is de overtuiging dat samenwerking over grenzen heen onze positie in Nederland en Europa verder zal versterken. De Provincie Limburg vormt het verbindende element tussen binnen- en buitenland op tal van bestuurs-lagen en tussen stakeholders. Op het gebied van bijvoorbeeld onderwijs, werkgelegenheid, zorg en op sociaal vlak, veiligheid en crisisbeheersing, economische ontwikkeling en infra-structuur zijn er legio kansen om te benutten en zoeken we actief naar het wegnemen van grensbelemmeringen. Trek een cirkel rondom Limburg en er zijn verschillende universiteiten, luchthavens, binnenhavens, logistieke hotspots, onderwijs- en innovatiehubs (zie ook bijlage 1).

Voor de grensoverstijgende samenwerking en de buurlandenstrategie zijn het coalitie-akkoord 'Elke Limburger Telt' en de diverse beleidskaders inhoudelijk leidend. Om kansen te benutten en uitdagingen aan te gaan, hebben Provinciale Staten van Limburg als onderdeel van het beleidskader "Provincie midden in de samenleving" vastgesteld om een buurlandenstrategie te formuleren. Met deze strategie wil Limburg de grensbelemmeringen richting zowel België (primair Vlaams en Waals Gewest) als ook richting Duitsland (primair de deelstaat Noordrijn-Westfalen) verminderen en kansen (voor welvaartsgroei) actief benutten. Dit moet direct bijdragen aan een hogere levenskwaliteit en veiligheid voor Limburgers en leiden tot een versterking van de sociaaleconomische positie van de provincie.

Hoewel onze buurlanden verschillen in cultuur, economie en bestuur, delen ze ook uitdagingen en kansen met ons. Daarom kiest Limburg voor één overkoepelende buurlandenstrategie, met voldoende ruimte voor maatwerk per regio. Door samen te werken over landsgrenzen heen, kunnen we barrières slechten en nieuwe verbindingen creëren. Deze gezamenlijke aanpak komt zowel Limburg als onze buurlanden ten goede en draagt bij aan de brede ontwikkeling van de (grens)regio.

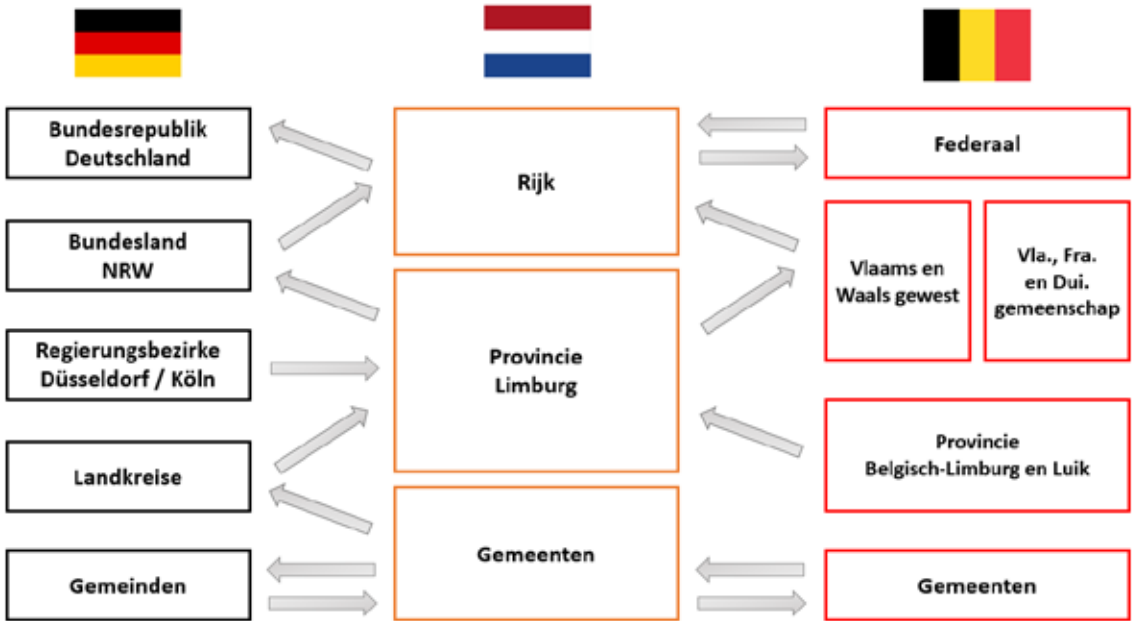
De buurlandenstrategie onderstreept Limburgs unieke positie als bruggenbouwer en grensprovincie in het hart van Europa. Samen met relevante partners maken we grensoverstijgende samenwerking tot een succes dat Limburg en de Limburgers ten goede komt.

Verschillende bestuurslagen

2. Stakeholderanalyse

België en Duitsland zijn federale staten met meerdere bestuurslagen met eigen autonomie binnen hun bevoegdheden. De verschillende bestuurslagen in Duitsland, Nederland en België sluiten niet perfect op elkaar aan. Terwijl het Nederlandse politieke systeem vooral is opgebouwd uit drie bestuurslagen (de waterschappen buiten beschouwing gelaten, waarvoor in de buurlanden geen vergelijkbaar equivalent bestaat), hebben België en Duitsland ieder minimaal vijf lagen die voor de grensoverstijgende samenwerking belangrijk zijn en ook in de Belgisch-Duitse relaties niet op elkaar aansluiten (zie afbeelding 1). Een nadere toelichting op het functioneren van de verschillende bestuurslagen is opgenomen in bijlage 2.

Afbeelding 1:
Bestuurslagen in
Duitsland, Neder-
land en België en
hun primaire focus.

Vanuit het perspectief van de Provincie Limburg zijn er verschillende dossiers uit het coalitie-akkoord en de beleidskaders die een grensoverstijgend karakter hebben en waar euregio-nale en internationale samenwerking van belang zijn om resultaat te kunnen boeken.

- **Circulaire economie en innovatie:** realisatie Einstein Telescope, verduurzaming Chemelot, inrichting Delta Rijn Corridor, doorontwikkeling Brightlands campussen.
- **Onderwijs en arbeidsmarkt:** betere erkenning van diploma's en beroepskwalificaties, goede belastingregelingen, trinationaal onderwijs, Grensinfopunten (GIP's).
- **Mobiliteit:** internationale treinverbindingen met aansluiting op HSL-stations, compati-bele ticketsystemen, grensoverstijgende busverbindingen, verduurzaming binnenhavens.
- **Veiligheid en openbare orde:** grensoverstijgende politie- en justitiesamenwerking, Grensoverschrijdende Politieteams (GPT), Integrale Versterkingsagenda met euregionaal Kennis- en Expertisecentrum.
- **Crisisbeheersing:** beter afgestemde voorbereiding en uitvoering op rampen (bijv. N4 netwerk, samenwerkingsverband EMRIC, Interreg project ERMWIC, grensliaisonsoverleg)
- **Water:** waterveiligheid (hoogwater), waterkwantiteit (droogte) en waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water).
- **Natuur:** grensoverschrijdende natuurparken (Grenspark Maas-Swalm-Nette, Kempen-Broek, Grenzeloos Bocageland, Rivierpark Maasvallei en het Drielandenpark) en projecten (bijv. Interreg-project Natuurbrandmanagement).
- **Stikstof:** reductie van stikstofdepositie in Natura-2000 gebieden langs de grens.

Van relatiebeheer tot lobby

3. Actielijnen

Om de buurlandenstrategie vorm te geven zijn vijf actielijnen gedefinieerd. Gedeeltelijk bevat dit bestaande acties om het staande beleid te continueren en door te ontwikkelen en gedeeltelijk volledige nieuwe actielijnen. Waar mogelijk is binnen de actielijnen een onderscheid gemaakt tussen België (Vlaanderen/Wallonië) en Duitsland/NRW. De vijf actielijnen zijn als volgt:

- Actielijn 1 Structurele samenwerking met vakdepartementen
- Actielijn 2 Opstarten structureel overleg met grensgemeenten
- Actielijn 3 Continueren en intensivering bilaterale GROS-governance
- Actielijn 4 Voortzetting en intensivering van strategisch relatiebeheer
- Actielijn 5 Grensoverstijgende aanpak strategische proposities

Met deze actielijnen willen we het volgende bereiken:

- minder grensbelemmeringen (juridisch, administratief, beleidsmatig) voor burgers en bedrijven;
- verhoogde grensoverschrijdende mobiliteit voor arbeid, studie en recreatie;
- aantrekkelijker investerings- en vestigingsklimaat door grensoverstijgende innovatie, economische samenwerking en gedeelde infrastructuur;
- gezamenlijke aanpak van grensoverstijgende opgaven op het gebied van klimaat, energie en circulaire economie;
- verbeterde veiligheid, crisisbeheersing en samenwerking op het gebied van openbare orde; gezamenlijk behoud en versterking van natuur, landschap en waterkwaliteit via afstemming met de buurlanden;
- structurele, wederkerige overlegstructuren en relatiebeheer op alle voor Limburg relevante bestuursniveaus aan beide kanten van de grens.

3.1 Actielijn 1 – structurele samenwerking met vakdepartementen

Door structurele samenwerking met de verschillende vakdepartementen in België en NRW onderhouden en breiden we het ambtelijke en bestuurlijke netwerk uit. Hiermee bouwen we vertrouwen op en kunnen we onderwerpen altijd bespreekbaar maken voordat deze mogelijk tot problemen uitgroeien; werken we gezamenlijk aan specifieke oplossingen op maat; en innoveren we door zowel het delen van kennis en ervaringen als ook door het uitvoeren van gezamenlijke projecten.

Internationale overeenkomsten

Als Provincie Limburg leveren we een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van een aantal internationale overeenkomsten. We zijn bijvoorbeeld actief in de Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening, subcommissie Zuid (NDCRO-Zuid), hét platform voor de Nederlands-Duitse afstemming van ruimtelijke plannen en ontwikkelingen in het grensgebied van midden Overijssel tot aan Vaals/Aken. Andere voorbeelden zijn de Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie en de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie. Deze inhoudelijke afstemming met de buurlanden zetten we voort. Daarnaast willen we onze specifieke samenwerking met verschillende vakministeries voortzetten en uitbreiden, op het niveau van de gewesten Vlaanderen en Wallonië respectievelijk de deelstaat NRW.

Vlaanderen

Om bestaande overlegstructuren, zoals het Vlaams-Nederlandse grensregio-overleg, nog beter te kunnen benutten, is het wenselijk om ook inhoudelijke expertise aan beide kanten van de grens gericht aan elkaar te koppelen. Met het Schakelpunt Grensbelemmeringen vindt er al incidenteel grensoverstijgende, vakinhoudelijke samenwerking plaats. Dit Schakelpunt is opgericht om grensbelemmeringen aan te pakken. Het gaat daarbij om belemmeringen als gevolg van verschillen in regelgeving of administratieve procedures rondom bijvoorbeeld grensarbeid, infrastructuur, gezondheidszorg en landbouw en mobiliteit. Het Schakelpunt werkt daarbij samen met onder andere gemeenten, provincies, Euregio's, grensinformatiepunten, samenwerkingsverbanden, koepelorganisaties, departementen en internationale organisaties zoals de Benelux en Europese Unie. Het schakelpunt kan worden beschouwd als een voorloper op de EU-verordening Bridge4EU waarvoor lidstaten telkens gepaste implementeringsmogelijkheden moeten vinden.

Als tweede stap is onze inzet gericht op de opbouw van een vergelijkbare samenwerkingsstructuur met de provincies Zeeland en Noord-Brabant voor gezamenlijke grensbelangen, zoals deze in Grenspost Düsseldorf met de provincies Gelderland, Overijssel en Zuid-Holland bestaat. Dit betekent niet noodzakelijk dat er een vergelijkbare 'grenspost' in Vlaanderen moet worden opgericht, maar wel dat er een forum voor interprovinciale samenwerking moet komen waar, afhankelijk van hoe de agenda eruit ziet, inhoudelijk deskundigen met elkaar aan tafel zitten. Als onderdeel van het grensregio-overleg, waarbij de Commissaris van de Koning van de Provincie Zeeland coördineert, is besloten om samen met de Vlaamse partners te komen tot een strategische agenda van de gehele grensregio. Het is onze ambitie om de inhoudelijke speerpunten ervan goed af te stemmen met de overige twee zuidelijke grensprovincies.

Wallonië

In het geval van Wallonië valt er niet voor interprovinciale samenwerking binnen Nederland te kiezen, omdat de Limburg de enige provincie is die grenst aan Wallonië, samenwerking met het Rijk is hierin essentieel. De Commissaris van de Koning van de Provincie Limburg is bereid een coördinerende rol op zich te nemen richting Wallonië en hierover wordt reeds constructief overleg over gevoerd met het Rijk. Zoals in het voorafgaande hoofdstuk omschreven, ligt voor nu de focus op het intensiveren van de bestuurlijke contacten met de Waalse overheid en Provincie Luik, waarvoor we ons blijven inspannen en waarbij ook mogelijke samenwerkingen op het niveau van de vakdepartementen zullen worden verkend. Overigens zijn de bestuurlijke contacten met Wallonië over de Einstein Telescope uitstekend.

NRW

Terwijl de focus van de bovenstaande internationale overeenkomsten vooral op ambtelijke afstemming ligt, willen we als grensprovincies graag met NRW-ministeries bestuurlijke, concrete afspraken maken over de uitvoering van beleid en projecten. Hiervoor werken we aan het inrichten van structurele samenwerkingsverbanden met de verantwoordelijke vakdepartementen in NRW. Op het gebied van **mobiliteit**, **milieu** en **landbouw** zijn al afspraken met elkaar gemaakt. Op het gebied van **water** wordt het gesprek met de Duitse bureaus gevoerd over het opzetten van een mogelijke samenwerking. Deze samenwerkingsverbanden hebben met elkaar gemeen dat ze een vergelijkbare governancestructuur kennen:

- Een bestuurlijk ondertekende **samenwerkingsverklaring** vormt de basis voor de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking.
- Concrete projecten en activiteiten worden in een **werkprogramma** vastgelegd dat minimaal jaarlijks geactualiseerd wordt.
- In het **bestuurlijk overleg** zitten Nederlandse gedeputeerden aan tafel met een NRW-minister of -staatssecretaris om de voortgang van de samenwerking te bespreken.
- In het **ambtelijke coördinatieoverleg** (ACO) wordt de voortgang van het werkprogramma besproken en nieuwe activiteiten geagendeerd.
- Indien nodig kunnen zich inhoudelijke **wergroepen** vormen om een specifiek onderwerp te behandelen of activiteiten uit te voeren.

Op het gebied van veiligheid loopt de grensoverstijgende samenwerking via de geëigende structuren (EMRIC en ERMWIC (hulpverlening), EPICC en NeBeDeAgPol (politie), BES (justitie), EURIEC (administratieve aanpak) en N4 (hulpverlening DE-NL).

3.2 Actielijn 2 – opstarten structureel overleg met grensgemeenten

Grensoverstijgende samenwerking vindt in alle overheidslagen plaats. Er valt echter meer synergie te halen door het verbinden van de lokale samenwerking met de provinciale inzet. Op gemeentelijk niveau worden belemmeringen voor burgers en bedrijven het snelst zichtbaar. Deze actielijn is erop gericht om een structureel overleg met Limburgse gemeenten en buitenlandse buurgemeenten langs de grens te realiseren. Hiermee brengen we grensbelemmeringen niet alleen sneller in kaart, maar helpen we ook heel concreet de leefbaarheid langs de grens voor Limburgers te vergroten.

Structureel overleg met Limburgse gemeenten

Rijk, provincie en gemeenten werken op verschillende niveaus en in verschillende mate grensoverstijgend met de buurlanden samen. Door de vertegenwoordiging van Limburg in Düsseldorf hebben we goed zicht op ontwikkelingen binnen ministeries en de Bezirksregierungen, maar het zicht op de lokale samenwerking langs de grens is beperkt. Als middenbestuur kan de Provincie Limburg hier een belangrijke rol vervullen om de grensoverstijgende samenwerking vanuit Limburg structureel en strategisch te versterken om de kansen voor o.a. economie en arbeidsmarkt (nog) beter te benutten:

- **Informerende functie** voor grensgemeenten over onze eigen grensoverstijgende inzet en actuele (politieke) ontwikkelingen langs en over de grens.
- **Verbindende functie** tussen grensgemeenten voor betere informatie-uitwisseling onderling.
- **Identificerende functie** van grensbelemmeringen die het meest zichtbaar en het snelst voelbaar zijn in de gemeenten langs de grens.
- **Belangenbehartigende functie** namens grensgemeenten om o.a. uitdagingen en zorgen op een hoger bestuurlijk niveau te agenderen (denk bijvoorbeeld aan de Grenslandagenda NL-NRW en het bestuurlijk grensregio-overleg met Vlaanderen).

We zetten erop in om de uitwisseling tussen provincie en gemeenten te verbeteren, door bijvoorbeeld het initiëren van een structureel overleg met Limburgse gemeenten met directe grensligging.

Structureel overleg met buurgemeenten aan de andere kant van de grens

Na intensivering van de uitwisseling en samenwerking met de Limburgse grensgemeenten is de vervolgstap om de samenwerking met Belgische en Duitse buurgemeenten te versterken. Door een intensivering van de contacten wordt gebouwd aan een duurzame relatie, wederzijdse begrip en beter afgestemd beleid. Aan de Duitse kant van de grens leggen we de focus in eerste instantie op de grotere gesprekspartners:

Voor NRW betekent dit dat we in het bijzonder het gesprek met de vier districten (*Landkreise*) langs de Limburgse grens willen aangaan. Als provincie willen we met de vier districten (Städteregion Aachen, Heinsberg, Viersen en Kleve) en de twee Bezirksregierungen Keulen en Düsseldorf verkennen hoe en op welke dossiers een intensievere samenwerking zinvol zou zijn. Deze verkenning zou kunnen uitmonden in een Duits-Nederlandse *Landrätekonzferenz*

naar het voorbeeld van de samenwerking in het kader van het Memorandum Oost-Nederland – Münsterland. Op het gebied van gezondheid en cultuur is het *Landschaftsverband Rheinland (LVR)* een alternatieve partner voor de lokale grensoverstijgende samenwerking. De LVR neemt taken op zich namens de districten en steden langs de Limburgse grens die hun individuele capaciteit overstijgen.

Voor België moeten de inspanningen zich vooral op de Provincies Limburg en Luik richten. We kunnen veel van onze Belgische buurprovincies leren aangezien deze met grote regelmaat optreden als bemiddelaar tussen verschillende gemeenten of als bundelende kracht van gezamenlijke belangen naar buiten toe. Onze inzet is erop gericht met de twee provincies te verkennen hoe en op welke dossiers een intensievere samenwerking zinvol zou zijn.

3.3 Actielijn 3 – continuering en intensivering bilaterale GROS-governance

Als meest internationale provincie van Nederland zetten we actief in op de uitbreiding en intensivering van trinationale contacten in een vaste governancestructuur van de grensoverstijgende samenwerking (GROS). Hiermee vergroten we het onderlinge vertrouwen, maken we onderwerpen bespreekbaar voordat deze mogelijk tot problemen uitgroeien en zoeken we gezamenlijk naar concrete oplossingen voor burgers en bedrijven. Om deze doelstelling te bereiken, hebben we de volgende ambities.

3.3.1 Met betrekking tot België

Belgische federale overheid

Uitzonderingen daargelaten (bijvoorbeeld justitiële samenwerking, spoor en Einstein Telescope) benaderen we vanuit onze provincie het federale niveau indirect, dus via het Rijk (in het bijzonder via het ministerie van BZK en ambassade in Brussel).

Vlaams Gewest – voortzetting en uitbouwen van het grensregio-overleg

De tweejaarlijkse Vlaams-Nederlandse top voltrekt zich op het niveau van de beide regeringen. Als provincie zitten wij hier niet aan tafel. Echter, het bestuurlijk grensregio-overleg is het instrument om wel invloed uit te oefenen op de agenda van de top, door gezamenlijke lobby in de richting van de nationale regeringen. Door het feit dat beide regeringen de nieuw ingerichte grensgovernance uitdrukkelijk steunen, is geborgd dat Limburg als belangrijk onderdeel van de grensregiostructuur zijn belangen effectief kan blijven behartigen door de bilaterale agenda mee te kunnen beïnvloeden. Deze grensgovernance met Vlaanderen is nog redelijk nieuw en lijkt een gepaste manier om periodiek provinciale belangen in relatie tot Vlaanderen aan te kaarten. Van tevoren stemmen we af met de andere grensprovincies, zijnde Zeeland en Noord-Brabant, waardoor onze gezamenlijke stem tegenover het Vlaams Gewest meer gewicht krijgt.

Waals Gewest – opstarten van structurele samenwerking

De Provincie Limburg heeft de ambitie aan een bestuurlijk samenwerkingskader te creëren met het Waalse Gewest (of, indien van toepassing, de Franse Gemeenschap), in het bijzonder op het gebied van openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing, onderwijs (hieronder het trinotionaal curriculum), milieu (inclusief waterkwaliteit), mobiliteit, ruimtelijke ordening en water- en brandveiligheid. We zetten in op een gezamenlijk (periodiek) overleg met het Rijk, het Waals Gewest en onze Provincie. De Provincie Luik, waarmee via de Euregio Maas-Rijn reeds een goede samenwerking bestaat, wordt betrokken bij onze ambitie om de banden met Wallonië te versterken.

3.3.2 Met betrekking tot Duitsland

Inzet van de post Düsseldorf als *linking pin* naar de oosterburen

De Provincie Limburg beschikt over een post in Düsseldorf, de hoofdstad van NRW. Zo zetten we Limburg op de kaart en communiceren we op een strategische manier. De activiteiten zijn gericht op het volledige proces van monitoren, analyseren, strategiebepaling en belangenbehartiging. Met als doel om op toekomstige ontwikkelingen te kunnen anticiperen en proactief in te spelen op wat bij onze oosterburen gebeurt om risico's, zoals nadelige effecten van beleid in NRW, te minimaliseren en kansen voor Limburg te verzilveren.

Intensivering van de inzet in Grenspost Düsseldorf als draaischijf voor de GROS-samenwerking

Limburg werkt sinds 2016 samen met de andere Nederlandse grensprovincies Gelderland en Overijssel in het kader van de interprovinciale Grenspost Düsseldorf. Door samen te werken met de andere grensprovincies worden we als Nederlandse grensregio een interessantere gesprekspartner voor NRW, gelet op het verschil in de omvang en grote van de Duitse bestuurslagen. Op die manier vinden we sneller en makkelijker ingangen bij de regering, ministeries en het parlement.

Deze samenwerking zetten we voort en waar mogelijk intensiveren we dat op operationeel (gezamenlijke acties) en strategisch niveau, in het bijzonder gelet op de dossiers van de Provincie Limburg. Zo kennen bijvoorbeeld de provincies Gelderland en Overijssel een gezamenlijke Duitslandstrategie¹. De huidige versie is geldig tot 2027. Gebaseerd op de goede, ambtelijke samenwerking met Gelderland en Overijssel in het kader van Grenspost Düsseldorf verkennen we of een gezamenlijke Duitslandstrategie met alle drie provincies vanaf 2027 een realistische optie is, met oog voor de positionering van de Limburgse belangen. Ook willen we nog sterker gezamenlijke acties als grensprovincies in NRW uitvoeren.

¹ <https://provinciegroningen.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/7880144e-d4a1-4949-a982-137906bbe3e0>

Actieve inbreng bij de GROS governance NL-NRW (Grenslandagenda en Grenslandconferentie)

In de Grenslandagenda staan belangrijke thema's, ambities en actiepunten van de samenwerking tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen beschreven. Binnen deze structuur vervult de post Düsseldorf een centrale, coördinerende rol voor de Provincie Limburg. De interprovinciale afstemming binnen deze GROS-governance gebeurt via Grenspost Düsseldorf. Gesteund door Provinciale Staten² zetten we deze in de toekomst voort. Door middel van de Grenslandagenda was het mogelijk om gezamenlijk met onze partners e-ticketing (mobiliteit), GrensInfoPunten (arbeidsmarkt) of het N4-netwerk (crisisbeheersing) te realiseren. Ook met de door de Provincie Limburg uitgevoerde verkenningen op het gebied van stikstof en energie hebben we belangrijke (lobby)dossiers op de grensoverstijgende kaart kunnen zetten.

Voortzetten van de goede bestuurlijke uitwisseling in het kader van het 3+3 overleg

Een niet meer weg te denken overleg op bestuurlijk niveau is het zogenoemde "3+3 overleg" tussen de drie Nederlandse Commissarissen van de Koning van Gelderland, Limburg en Overijssel met de drie Duitse Regierungspräsidenten van de Bezirke Münster, Düsseldorf en Keulen. Twee keer per jaar komen de bestuurders bij elkaar om over actuele thema's en ontwikkelingen van gedachten te wisselen en de grensoverstijgende samenwerking te bespreken. Als belangrijk platform voor de wederzijdse uitwisseling wordt deze samenwerking ook in toekomst voortgezet.

Agendavorming van de regeringsconsultaties Nederland–Duitsland en NL-NRW

Tussen Nederland en Duitsland en tussen Nederland en de Duitse deelstaat NRW vinden periodiek regeringsconsultaties plaats. Deze regeringsconsultaties bieden perspectief om relevante thema's op de agenda te krijgen vanuit de grensprovincies, in het bijzonder vanuit de Limburgse belangen.

² Gewijzigde motie 3132 Zeedzen "De slapende reus wakker maken".

Lobby richting Berlijn

Het wegnemen van bepaalde grensbelemmeringen (bijv. belastingregelingen voor thuiswerkende grenswerkers) en de realisatie van specifieke provinciale doelstellingen (bijv. Einstein Telescope) kunnen alleen met de ondersteuning uit de Bondsdag in Berlijn worden gerealiseerd. Aangezien de invloed van Limburg in de Duitse hoofdstad beperkt is (gelet op de verhoudingen in bestuurslagen) loopt de lobby richting de Duitse regering vooral via de volgende lijnen:

- **Nederlandse en Duitse diplomatieke netwerk** (Nederlandse Consulaat-Generaal in Düsseldorf en ambassade in Berlijn; Duitse ambassade in Den Haag).
- **Nederlandse ministerie BZK** en vakdepartementen.
- **Grenslandagenda** NL-NRW als stem van de grensregio met partners zoals euregio's, grensprovincies, Bezirksregierungen, ministerie BZK en de NRW Staatskanzlei.
- **Structurele samenwerking met NRW ministeries** en gezamenlijke lobby, bijv. i.h.k.v. Mobility NL-NRW.
- **Parlementair netwerk**
 - parlementsleden *Landtag NRW* (uit de NRW-grensregio, leden van de *Parlamentariergruppe Benelux*)
 - parlementsleden *Deutsche Bundestag* (uit de NRW-grensregio, leden van de *Deutsch-Niederländische Parlamentariergruppe*)

3.4 Actielijn 4 – voortzetting en intensivering van strategisch relatiebeheer

Het is belangrijk elkaar te kennen voordat je elkaar nodig hebt. In de Duitse civiele bescherming is dit bekend als het "3-K-Prinzip": "In Krisen Köpfe kennen" ("in crisissituaties hoofden kennen"). Relaties en een goed strategisch relatiebeheer zijn in de grensoverstijgende samenwerking essentieel. We investeren in ons netwerk en zoeken actief met belangrijke stakeholders het gesprek. Zo kunnen we onderwerpen waar meningsverschil bestaat, sneller agenderen en efficiënter op crisissituaties reageren.

Grenspost Düsseldorf – Grenslandconferentie, evenementen en webinars

- De **Grenslandconferentie NL-NRW** brengt het relevante bilaterale bestuurlijke en ambtelijke netwerk bij elkaar, waarvoor Limburg twee keer gastprovincie is geweest (2019 en 2025).
- Grenspost Düsseldorf organiseert om de twee jaar de zogenoemde **Düsseldorfer Dag**. Hierbij gaan GS-leden van de vier betrokken provincies gezamenlijk op werkbezoek in Düsseldorf.
- Jaarlijks organiseert het Nederlandse Consulaat-Generaal en de Grenspost Düsseldorf in april een **Koningsdagreceptie** in de hoofdstad van NRW.
- De **Sinterklaasborrel** is een jaarlijks terugkerend evenement van Grenspost Düsseldorf voor het ambtelijk netwerk.
- Grenspost Düsseldorf organiseert regelmatig (circa 3-4 keer per jaar) een **taalcafé Nederlands** om Nederlands in NRW te promoten en de ambtelijke banden te versterken.
- Voor het ambtelijk netwerk in Nederland en NRW organiseren we met regelmaat **webinars** over diverse, relevante onderwerpen.

Limburgdag en het belang van goede buurrelaties met de Belgische provincies

Onze Belgische buurprovincie Limburg verbindt ons qua naam en het daaraan gekoppelde gezamenlijke verleden. De Limburgdag op 19 april is een jaarlijks terugkerende dag waarop de samenwerking tussen de beide provincies Limburg centraal staat met als doel om onderlinge samenwerking, uitwisseling van kennis, ervaringen en goede praktijkvoorbeelden te bevorderen.

De relaties met zowel de Belgische Provincie Limburg als de Provincie Luik zijn op dit moment incidenteel van aard. We zetten ons ervoor in de relaties met beide Belgische provincies te intensiveren en structureel te verankeren, bijvoorbeeld door een jaarlijkse ontmoeting van de colleges. Op deze manier kunnen blijvende verbindingen worden gelegd. Hetzelfde geldt voor de Duitstalige Gemeenschap van België. Ook met hen zullen we regelmatige bestuurlijke ontmoetingen hebben. De buurprovincies kunnen ons helpen de gezamenlijke belangen van de grensregio in Brussel of Namen te behartigen.

Euregio's en Interreg-programma's

Provincie Limburg is lid van de Euregio Maas-Rijn (EMR) en partnerregio van drie Interreg-programma's (Maas-Rijn, Duitsland-Nederland en Vlaanderen-Nederland). Bij Interreg Maas-Rijn (NL-BE-DE) fungeert onze provincie bovendien als beheerautoriteit en vestigingsplaats. Daarnaast horen grote aantallen Limburgse gemeenten bij de Euregio's rijn-maas-noord en Rijn-Waal. Aan de Interreg-programma's zijn grote kansen verbonden waar we als Provincie Limburg nog meer gebruik van gaan maken. In het bijzonder op het vlak van de Euregio Maas-Rijn en het Interreg-programma van dit geografisch gebied is Limburg door zijn centrale ligging bij uitstek geschikt om een proactieve rol te pakken. De EMR bestaat, naast onze provincie, uit de Belgische Provincie Limburg, de Provincie Luik, de Duitstalige Gemeenschap van België en de Region Aachen Zweckverband. Leidend voor de samenwerking is de gezamenlijke strategie EMR2030. Binnen het Interreg-programma Maas-Rijn (NL-BE-DE) mogen en willen we de rol van beheerautoriteit niet gebruiken om Limburgse belangen boven die van het gehele programmagebied en daaraan verbonden partners te stellen. We willen het bewustzijn aanwakkeren dat er onbenutte kansen liggen. Als Provincie willen we een actieve rol bij de totstandkoming van geschikte projecten spelen in plaats van alle actie aan de maatschappelijke spelers over te laten.

Comité van de Regio's van de Europese Unie en Congres van Lokale en Regionale Overheden bij de Raad van Europa

Het Comité van de Regio's is een adviesorgaan van de EU dat bestaat uit vertegenwoordigers van lokale en regionale overheden uit de lidstaten. Het doel is om lokale en regionale belangen te laten meewegen in het beleid van de EU. Provincie Limburg is vertegenwoordigd in het Comité door een gekozen lid, te weten de portefeuillehouder Buurlandenbeleid. De Limburgse afgevaardigde brengt de Limburgse, maar ook bredere Nederlandse regionale belangen, onder de aandacht. Zij is tevens lid van de commissie Burgerschap, Governance, Institutionele en Externe Aangelegenheden (CIVEX) van het Comité. De provinciale portefeuillehouder buurlandenbeleid is ook permanent lid van het Congres van Lokale en Regionale Overheden. Het Congres maakt onderdeel uit van de Raad van Europa, de belangrijkste mensenrechtenorganisatie van het Europese continent. Beide lidmaatschappen gebruiken we, naast het inhoudelijke werk, ook bewust voor het relatiebeheer

met onze (in beide organisaties vertegenwoordigde) buurregio's en dus ook voor de bundeling van gezamenlijke (euregionale) belangen binnen de Europese Unie en de Raad van Europa.

Provincie Limburg – strategische relatie-evenementen

De Provincie kent een aantal strategische relatie-evenementen die gebruikt kunnen worden voor grensoverstijgende relatieopbouw en -onderhoud alsook strategische lobby richting de buurlanden. Vanuit het perspectief van buurlandenbeleid is een aantal evenementen bijzonder geschikt, denk hierbij bijvoorbeeld aan de TEFAF, JIM of het Rieu Zomerconcert in Maastricht en de Aspergerie in Venlo. Deze evenementen zijn een bijzonder goede gelegenheid om de politieke contacten met de burens te versterken, bijvoorbeeld met leden van de *Parlamentariergruppe NRW-Benelux*.

Businessclubs

Een belangrijk, ander instrument voor het strategisch onderhouden van relaties, in het bijzonder met het grensoverstijgende bedrijfsleven, is de actieve deelname aan businessclubs en soortgelijke netwerken. We zorgen voor een goede vertegenwoordiging in businessclubs langs de hele grens met het buitenland. Ook waarborgen we een regelmatige bestuurlijke deelname en een goede ambtelijke voorbereiding. Zichtbaarheid, verbinding en inzicht in grensoverstijgende, economische uitdagingen zijn voornaamste doelstellingen van deze inzet.

AEBR – lobby voor grensregio's

De *Association of European Border Regions* (AEBR) telt ongeveer 100 leden waaronder euregio's en de provincies Gelderland en Overijssel. AEBR werkt namens Europese grensregio's met als doel hun gemeenschappelijke belangen te behartigen, bijv. ook wat grenscontroles betreft. De Provincie Limburg is via de Euregio Maas-Rijn indirect vertegenwoordigd. Het is van belang, samen met de grensprovincies Gelderland en Overijssel en andere grensregio's, de belangen en behoeften van deze regio's met een sterke stem binnen Europa kenbaar te maken. Om deze lobby gezamenlijk uit te voeren, onderzoeken we de toegevoegde waarde van een lidmaatschap en actieve deelname.

3.5 Actielijn 5 – grensoverstijgende aanpak strategische proposities

Het College van GS heeft via een programmatische lobbyaanpak acht strategische proposities vastgesteld:

- Het Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot
- De Limburg Defensie Agenda
- Limburg Centraal
- Einstein Telescope
- Energie van en voor Limburg
- Sociaal en veerkrachtig Limburg, inclusief veiligheid
- Toekomst landelijk gebied / stikstof
- (Tri-nationaal) onderwijs en arbeidsmarkt

De acht proposities geven in grote lijnen de voor Limburg majeure ambities weer waar 'Den Haag' en/of 'Brussel' een belangrijke rol spelen voor wat betreft beleid, wetgeving en/of financiële middelen. De verschillende proposities bevinden zich in wisselende stadia van ontwikkeling, maar zullen uiteindelijk alle tot een vergelijkbaar niveau worden uitgewerkt. In het succesvol realiseren van de proposities is een internationaal perspectief van wezenlijk belang. Grensoverstijgende aspecten zijn niet bij alle acht proposities in gelijke mate aanwezig. Waar deze wel te herkennen zijn, zullen we deze in de uitgewerkte voorstellen opnemen en via onze bestaande structuren met de partners in Duitsland en België bespreken en aanpakken.

Samen vooruit voor Limburg

4. Conclusie

De Provincie Limburg wil haar unieke positie als grensprovincie maximaal benutten door structureel en intensief samen te werken met de buurlanden België (Vlaanderen en Wallonië) en Duitsland (Noordrijn-Westfalen). Doelstelling is het verminderen van grensbelemmeringen en het actief verzilveren van grensoverstijgende kansen. Daarmee streven we naar een hogere levenskwaliteit en veiligheid voor de Limburgers en een versterking van onze sociaaleconomische positie. Dit vereist structurele samenwerking op diverse beleidsvelden zoals o.a. economie, onderwijs, arbeidsmarkt, innovatie, waterbeheer, natuur, mobiliteit, veiligheid en crisisbeheersing.

Deze strategie is gericht op het aanzwengelen van meer structurele samenwerking, het opbouwen van duurzame relaties en een proactieve rol van de Provincie bij de vormgeving hiervan, via een vijftal actielijnen. Voordat zich een heel concrete behoefte aandient, is het essentieel om in actie te komen en positie te hebben bij de evenknieën aan de andere kant van de grens en ze te kennen. Er ligt een direct verband met een groot aantal provinciale beleidsprioriteiten en de lobbyproposities waarvoor we ons sterk maken in Den Haag en Brussel. De voorgestelde actielijnen dragen bij aan onze ambitie om het belang van grensoverstijgende samenwerking tastbaarder te maken voor de Limburgers, voor Limburgse bedrijven en organisaties, maar ook voor het behoud van landschap, cultuur en leefbaarheid.

Hoe gaan we monitoren?

Om de belangen van Limburg te behartigen en doelen te kunnen bereiken, moeten we met veel verschillende partners in België, Duitsland maar ook in Nederland samenwerken. We zullen de uitvoering van de buurlandenstrategie jaarlijks monitoren en waar nodig doorontwikkelen. Hiervoor zullen we geschikte kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren ontwikkelen. Provinciale Staten van Limburg zullen via de reguliere P&C-cyclus worden geïnformeerd over de tenuitvoerlegging van de strategie.

Bijlagen

Bijlage 1: Onderbouwing grens-overschrijdende samenwerking

Bevolking

- Meer dan 20.000 mensen leven in Limburg met een Belgische (3.907) of Duitse nationaliteit (16.609)¹.
- Limburg en de regio's eromheen omvatten meer dan 15 miljoen inwoners (zie grafiek hierboven).
- Grote steden in het buitenland (bijvoorbeeld Keulen, Düsseldorf, Mönchengladbach, Aken, Luik) liggen op relatief korte afstand van Limburg.

Gezondheid

- In de directe omgeving van Limburg kunnen inwoners gebruikmaken van geavanceerd medisch onderzoek en een beroep doen op optimale gezondheidszorg. Alleen al aan de Duitse kant van de grens liggen er zes universitaire ziekenhuizen op minder dan 100 kilometer van Limburgse steden (Aken, Düsseldorf, Essen, Wuppertal, Keulen en Bonn). Aan Belgische zijde zijn er twee universitaire ziekenhuizen (Luik en Leuven).

Arbeidsmarkt

- In totaal werkten in 2021 ruim 86.000 mensen in Nederland, terwijl ze in Duitsland of België woonden (2021). Andersom zijn de aantallen die in Nederland woonden en in de buurlanden werkten veel lager².
- Meer dan 30.000 mensen werken in Limburg, maar wonen in België (15.270) of Duitsland (15.740). 40 procent van deze grenspendelaars is Nederlands en woonachtig in België (8.530) of Duitsland (4.130)³.
- In Noord-Limburg was in 2021 ruim 5 procent van de werknemers afkomstig uit Duitsland. Dit is het grootste aandeel werknemers uit Duitsland in een Nederlandse regio. Zuid-Limburg kent met 4 procent werknemers uit België het op één na hoogste aandeel werknemers uit België (na Zeeuws-Vlaanderen)⁴.
- Het aantal grenspendelaars dat in Limburg werkt, is sinds 2010 meer dan verdubbeld⁵.
- Grenspendelaars werken in Limburg vooral in de branches handel, industrie en gezondheidszorg⁶.

1 <https://opendata.grensdata.eu/#/InterReg/nl/dataset/22022NED/table?ts=1748342493738>

2 https://www.cbs.nl/item?sc_itemid=056895b5-6b73-4ed8-a000-46cac5287299&sc_lang=nl-nl

3 <https://opendata.grensdata.eu/#/InterReg/nl/dataset/22003NED/table?ts=1748323639851>

4 https://www.cbs.nl/item?sc_itemid=056895b5-6b73-4ed8-a000-46cac5287299&sc_lang=nl-nl

5 <https://opendata.grensdata.eu/#/InterReg/nl/dataset/22003NED/table?ts=1748323639851>

6 <https://opendata.grensdata.eu/#/InterReg/nl/dataset/22027NED/table?ts=1748340762503>

Onderwijs

- Limburg ligt in een kennisregio waar binnen een radius van 100 km afstand van de grens veel universiteiten en hogescholen te vinden zijn – onder meer in Aken, Mönchengladbach, Krefeld, Kleve, Düsseldorf of Keulen (DUI) en Hasselt, Luik of Leuven (BE). Dit biedt een kans voor jonge Limburgers om op relatief korte afstand van de woonplaats internationale studie-ervaring op te kunnen bouwen.
- Andersom zijn onderwijsinstellingen in Limburg zoals de Universiteit Maastricht of Fontys Hogeschool aantrekkelijk voor studenten uit Duitsland en België.

Economie

- De Nederlandse economie is sterk met de Duitse en Belgische (vooral de Vlaamse) economie verbonden en de bilaterale handelsvolumes van Nederland met beide landen horen bij de grootste van Europa.
- Duitsland en Vlaanderen zijn voor Nederland de belangrijkste exportbestemmingen voor goederen en diensten.
- Andersom is Nederland voor zowel Duitsland als Vlaanderen, op China na, de tweede belangrijkste leverancier van goederen.
- Met het Eurode Business-Centre in Kerkrade en het Avantis Business Park in Heerlen kent Limburg een Duits-Nederlands dienstencentrum en bedrijvenpark.

Innovatie

- De bruinkoolwinning in het *Rheinische Revier* (gebied tussen Aken-Mönchengladbach-Keulen) gaat in 2030 stoppen. Dit betekent een grote transitieopgave voor deze regio. Er zijn inmiddels veel projecten en initiatieven gestart om van het *Rheinische Revier* een innovatieve regio te maken. De thema's die in de regio belangrijk zijn, komen deels overeen met die van de vier Brightlands Campussen in Venlo, Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht.
 - Er is een *Koordinierungsstelle BioökonomieREVIER Rheinland*⁷ om de transitie richting een bio-economische circulaire economie in het Rheinische Revier te begeleiden.
 - Met het *RWTH Center für Künstliche Intelligenz*⁸ en de regionale *digitalHub Aachen*⁹ zijn er twee mogelijke gesprekspartners in de omgeving van Heerlen. Recent is er in het *Rheinische Revier* ook het project *AI village*¹⁰ gestart.
 - In Jülich wordt met de *JUPITER AI Factory (JAIF)*¹¹ een AI-fabriek gebouwd. Deze dient als one-stop-shop voor onderzoek en industrie en biedt intensieve ondersteuning bij het gebruik van JUPITER. De focus ligt op strategisch belangrijke toepassingsgebieden: gezondheidszorg, energie, klimaatverandering, onderwijs, media, publieke sector en financiën. Dit is een ontwikkeling bij de Duitse bureaus die aansluit bij Limburgse ontwikkelingen zoals de AI-hub Brightlands en de recente oprichting van de Health AI & Data Alliantie Limburg.
 - In Jülich wordt ook een nieuw technologie- en bedrijventerrein (*Brainergy Park*) met innovatiecentrum (*Brainergy Hub*) gebouwd. De inhoudelijke focus ligt op het thema energie. Daarom is hier ook het *Helmholtz-Cluster für nachhaltige und infrastruktur-kompatible Wasserstoffwirtschaft (HC-H2)* gevestigd (op dit moment nog in de opbouwfase). In het Rheinische Revier zijn er ook pilotprojecten voor het verduurzamen van de energie-intensieve industrie (bijvoorbeeld glas en papier).

⁷ <https://www.biooekonomierevier.de/start>

⁸ <https://www.ai.rwth-aachen.de/cms/KI/~fsfai/Das-KI-Center/>

⁹ <https://aachen.digital/digitalhub-aachen/>

¹⁰ <https://ai-village.eu/>

¹¹ <https://www.ki.nrw/neue-ai-factory-kommt-nach-nordrhein-westfalen/>

- Ook de Belgische innovatiecampussen Corda, Thor Park en LégliaPark zijn op meerdere punten verbonden aan onze provincie, vooral via innovatieprojecten, netwerken van bedrijven en kennisinstellingen, gezamenlijke arbeidsmarkt en mobiliteit, Europese en euregionale samenwerkingsprogramma's.
 - De Corda Campus (Hasselt) ondersteunt o.a. specifiek grensoverstijgende innovatie-initiatieven (Impulse, Crossroads2, Interreg-projecten) en bevordert opbouw van en kennisdeling tussen start-up's in beide Limburgen. Er bestaan samenwerkingen via onder andere Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool, Universiteit Hasselt en Hogeschool PXL, op thema's als digitalisering, technische opleidingen en onderzoek.
 - Het Thor Park (Genk) heeft een focus op energievraagstukken, zoals energietransitie, slimme netwerken en verduurzaming van industrie. Concreet werkt bijvoorbeeld EnergyVille samen met partijen aan de Nederlandse zijde (o.a. Brightlands Chemelot Campus in Geleen, TNO, Universiteit Maastricht) op het gebied van slimme / intelligente (elektriciteits)netten, energieopslag en circulaire economie. Net als bij Corda is ook het Thor Park geëngageerd aan grensoverstijgende uitwisseling van kenniswerkers en trainees.
 - Het LégliaPark (Luik) zet bijzonder sterk in op Life Sciences and Health. De biowetenschappelijke focus sluit aan bij de Brightlands Maastricht Health Campus. Er lopen klinische studies en gezamenlijk grensoverschrijdend onderzoek tussen Universitair Ziekenhuis Luik en Maastricht UMC+. Ook Limburgse Biotech-bedrijven zoeken de samenwerking met Waalse partners op.

Mobiliteit en vervoer

- Vliegvelden: meerdere internationale vliegvelden (Düsseldorf, Keulen, Weeze, Charleroi, Luik) liggen op korte afstand van de Limburgse grens.
- De grootste binnenhaven ter wereld, de Duitse haven van Duisburg, is slechts 45 km van Venlo gelegen.
- Tussen de 5 en 10% van de totale goederenstroom uit de Antwerpse haven gaat richting Duitsland via Limburg¹². Dit komt overeen met vele miljoenen ton per jaar aan goederen die via Limburg worden vervoerd. Zo passeert al 10 miljoen ton aan goederen per binnenvaartschip uit Antwerpen de grens via het Albertkanaal-Julianakanaal.
- Via de HSL-stations van Luik, Aken en Düsseldorf zijn steden zoals Parijs, München, Berlijn of Bazel (vaak zonder extra overstap) in minder dan vijf uur te bereiken.

Water

- Als benedenstrooms gebied wordt Limburg beïnvloed door wat er bovenstrooms gebeurt. Dit betreft zowel waterkwantiteit als waterkwaliteit. Zo telt Limburg in totaal 21 grensoverstijgende Kaderrichtlijn-Water-lichamen (7 met België en 14 met Duitsland).
- Niet alleen oppervlaktewater is in Limburg vaak grensoverstijgend. Grondwater zoals de Roerdalslenk, een gebied dat zich grofweg uitstrekt tussen Sittard, Roermond, Den Bosch en Tilburg, delen van Vlaanderen en het Duitse Noordrijn-Westfalen, vraagt om een grensoverstijgend waterbeheer.

¹² VIL, De logistieke kaart van Vlaanderen (2018-2020)

Natuur

- De meeste Natura2000-gebieden in Limburg liggen vlak bij de grens met onze buurlanden. Denk bijvoorbeeld aan de Maasduinen, Meinweg of de Brunssummerheide (Duitsland) en de Grensmaas, het Geuldal of de Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (België).
- Ook telt Limburg een aantal grensoverstijgende natuurparken zoals het RivierPark Maasvallei en het GrensPark Kempen-Broek (beide samen met België) of het Duits-Nederlandse Grenspark Maas-Swalm-Nette.

Veiligheid

- Van de 840 Nederlandse grensovergangen ligt bijna 40 procent (327) in Limburg.
- In Limburg vinden significant meer misdrijven per 10.000 inwoners plaats dan in heel Nederland. Voorbeelden hiervan zijn onder meer de diefstal van motorvoertuigen (Nederland 1,37; Limburg 3,44) en drugscriminaliteit (Nederland 7,58; Limburg 13,25).¹³

¹³ https://www.limburg.nl/publish/pages/9224/jaarverslag_gouverneur_2024_compleet_def_1.pdf

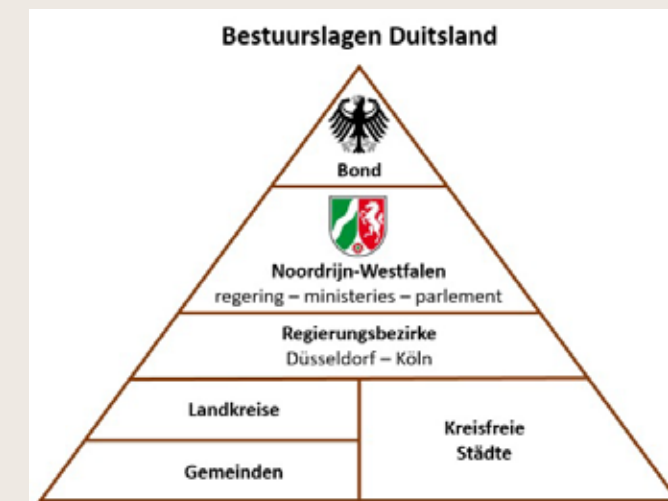
Bijlage 2: Buurlandenstrategie – Stakeholderanalyse

In dit hoofdstuk nemen we het speelveld van de grensoverstijgende samenwerking onder de loep. Daarbij zoomen we in op de relevante structuren en stakeholders in Duitsland, België en Nederland.

2.1 Duitsland

Duitsland heeft een federale bestuursstructuur met meer bestuurslagen dan Nederland. Van nationaal naar lokaal niveau kent Duitsland tot vijf verschillende bestuurslagen (zie grafiek):

- Federaal / nationaal niveau (*Bundesebene*)
- Deelstaten (*Bundesländer*)
- Regeringsdistricten (*Regierungsbezirke*)
- Districten (*Landkreise*) en steden (*Kreisfreie Städte*)
- Gemeenten (*Gemeinden*)

2.1.1 Federaal / nationaal niveau – Bondsrepubliek Duitsland

De nationale regering (*Bundesregierung*) in Berlijn bestaat uit de bondskanselier (*Bundeskanzler*) en verschillende bondsministers (*Bundesminister*). Het aantal en de bevoegdheden van de federale ministeries (*Bundesministerien*) kunnen variëren. Het federaal niveau is bevoegd voor nationale aangelegenheden, zoals belastingen, defensie, spoorwegen en het buitenlandbeleid. Door de nationale regering worden ook de richtlijnen vastgesteld, die het kader vormen voor het beleid van de Duitse deelstaten.

Het nationale parlement is de Duitse Bondsdag (*Bundestag*). De Bondsdag is het enige bestuursorgaan op nationaal niveau dat iedere vier jaar gekozen wordt door de Duitse bevolking. In de Bondsraad (*Bundesrat*) worden de belangen van de deelstaten (*Bundesländer*) door hun regeringen op nationaal niveau behartigd. Samen met de *Bundestag* werkt de *Bundesrat* aan nationale wetten en vervult zij tegelijkertijd een controlefunctie: ze controleert of de wetten van de Bundestag niet in strijd zijn met de rechten van de deelstaten.

2.1.2 Deelstaatniveau – Noordrijn-Westfalen (NRW)

Duitsland bestaat uit 16 deelstaten (*Bundesländer*), die elk een eigen grondwet kennen (*Landesverfassung*), een eigen regering (*Landesregierung*) met verschillende ministeries hebben en een parlement (*Landtag*). Binnen de richtlijnen van de nationale regering maken de deelstaten autonoom wetten en beleid. Hun bevoegdheden liggen vooral in het sociale domein, onderwijs, politie, crisisbeheersing en cultuur.

Aan de Duits-Nederlandse grens liggen uitsluitend twee Duitse deelstaten – Nedersaksen in het noorden en Noordrijn-Westfalen (NRW) in het zuiden. Limburg grenst hierbij uitsluitend aan NRW dat door zijn grootte een belangrijke rol in de federale structuur in Duitsland inneemt. NRW is met 18 miljoen inwoners de dichtstbevolkte deelstaat in Duitsland en een economisch sterke regio met het grootste bruto binnenlands product van alle deelstaten. De deelstaten zijn vaak fysiek in de nationale politiek vertegenwoordigd door met een vertegenwoordiging (*Landesvertretung*). Ook NRW heeft een eigen vertegenwoordiging in Berlijn en ook in Brussel.

Het parlement in NRW (*Landtag*) is gevestigd in Düsseldorf en bestaat uit minimaal 181 leden die eens in de vijf jaar worden gekozen. Het parlement maakt nieuwe wetten (met betrekking tot politie, onderwijs, cultuur, verkeer, radio en televisie), beslist over de begroting, controleert de deelstaatregering en kiest de minister-president met absolute meerderheid. De *Landtag* kent, naast verschillende commissies, die inhoudelijk werken en adviseren over wetsvoorstellen en moties, ook een aantal parlementaire groepen. Deze hebben als doel de (parlementaire) relaties met verschillende landen te onderhouden zoals de voor ons relevante *Parlamentariergruppe NRW-Benelux*.

De minister-president van NRW is het hoofd van de deelstaatregering (*Landesregierung*). De *Staatskanzlei* ondersteunt de minister-president in zijn taken, waaronder ook public relations, en is daarom een belangrijke stakeholder in de grensoverstijgende samenwerking voor Limburg. Het hoofd van de *Staatskanzlei* is tegelijkertijd ook minister van Bonds- en Europese Zaken, Internationale Aangelegenheden en Media. NRW kent op dit moment twaalf ministers en ministeries.

2.1.3 Middenbestuur – regeringsdistricten

Enkele Duitse deelstaten, waaronder Noordrijn-Westfalen, zijn opgedeeld in regeringsdistricten (*Regierungsbezirke*). De regeringsdistricten vormen het middenstuk van de overheid in NRW tussen de ministeries in Düsseldorf en de lagere overheden en gemeenten. Het bestuur van de *Regierungsbezirke* heet in NRW *Bezirksregierung* met de *Regierungspräsident* als hoofd. NRW kent in totaal vijf regeringsdistricten: Arnsberg, Detmold, Düsseldorf, Keulen en Münster. Met de regeringsdistricten Düsseldorf en Keulen deelt Limburg een gezamenlijke grens. De Regierungspräsidenten worden door de minister-president van NRW benoemd. Taken van de regeringsdistricten zijn onder meer toezicht houden op gemeenten, bepalen van de ruimtelijke ordening en regelen van de inzet en aanstelling van ambtenaren. Sommige districtsbesturen hebben ook speciale taken. Dit zijn bijvoorbeeld taken op het gebied van mijnbouw en energie bij het regeringsdistrict Arnsberg. Hoewel het regeringsdistrict Arnsberg niet grenst aan Limburg, is het door zijn extra bevoegdheden een voor ons relevante speler, bijvoorbeeld met betrekking tot de mijnbouwgroeven in het *Rheinische Revier* en de mogelijke impact op de Limburgse watervoorziening.

2.1.4 Regionaal niveau – districten en kreisfreie steden

De meeste deelstaten bestaan uit verschillende districten (*Landkreise*) en steden die niet onderdeel zijn van een district (*kreisfreie Städte*). Landkreise zijn publiekrechtelijke lichamen met regionale autonomie en worden gevormd door verschillende samenwerkende gemeenten. Zij voeren taken uit die voor gemeenten te groot zijn. *Kreisfreie Städte* horen niet bij een *Landkreis* en hebben de bevoegdheden van een *Landkreis* en een stad ineen. Langs de Limburgse grens liggen – van zuid naar noord – de districten *Städteregion Aachen* en *Heinsberg* in het regeringsdistrict Keulen en de districten *Viersen* en *Kleve* in het regeringsdistrict Düsseldorf. Ook de *kreisfreie* steden Krefeld en Mönchengladbach (regeringsdistrict Düsseldorf) bevinden zich in de nabijheid van Limburg. De districten en steden in NRW zijn in twee zogenoemde *Landschaftsverbände* verdeeld die taken op zich nemen namens de districten en steden die hun individuele capaciteit overstijgen. Competenties zijn bepaalde takken van de gezondheidszorg, sociale hulpverlening, wegenbouw, wegenadministratie en culturele aangelegenheden. Voor Limburg is uitsluitend het *Landschaftsverband Rheinland (LVR)*, gevestigd in Keulen, relevant omdat we alleen hiermee een gezamenlijke grens delen.

2.1.5 Lokaal niveau – gemeenten

Landkreise bestaan uit verschillende gemeenten. Meestal bestaan gemeenten uit een grote stad met een periferie en omliggende dorpen. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor alle taken en wet- en regelgeving op lokaal niveau. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld gemeentelijke belastingen heffen en gemeentelijke verordeningen opstellen. Ze zijn bij hun werkzaamheden onderworpen aan de wetten en richtlijnen van hogere overheden in NRW. Langs de Limburgse grens liggen – van zuid naar noord – de volgende gemeenten:

- in de *Städteregion Aachen*¹: Aachen, Würselen en Herzogenrath
- in de *Landkreis Heinsberg*: Übach-Palenberg, Geilenkirchen, Gangelt, Selfkant, Waldfeucht, Heinsberg, Wassenberg en Wegberg
- in de *Landkreis Viersen*: Niederkrüchten, Brüggen en Nettetal
- in de *Landkreis Kleve*: Straelen, Geldern, Kevelaer, Weeze, Goch en Kranenburg

2.1.6 Duitse diplomatieke vertegenwoordiging in Nederland

Duitsland is met een ambassade in Den Haag en meerdere honoraire consuls in Nederland vertegenwoordigd. Met de Duitse ambassadeur bestaat regelmatig contact, bijvoorbeeld tijdens het bestuurlijk overleg in het kader van de Grenslandagenda, de jaarlijkse receptie voor de Dag van de Duitse Eenheid in Den Haag of tijdens werkbezoeken (zoals de grens-regioreis van de Duitse en de Nederlandse ambassadeur in 2023). De Duitse ambassade is een belangrijk communicatiekanaal richting de Duitse regering in Berlijn voor dossiers zoals belastingen van grenswerkers of mobiliteitsplannen. In Limburg, met name in Maastricht, is ook een van de Duitse honoraire consuls gevestigd. Samen met zijn Belgische collega is er een regelmatige ambtelijke en bestuurlijke uitwisseling.

¹ De *Städteregion Aachen* is een administratieve eenheid die sinds 2009 de voormalige kreisfreie stad Aken en het district Aken verenigt. Daarentegen is het *Region Aachen Zweckverband* een samenwerkingsplatform voor de regionale ontwikkeling van de *Städteregion Aken* en de districten Düren, Euskirchen en Heinsberg.

2.2 België

Ook België is een federale staat met meerdere bestuursniveaus. Elk niveau heeft autonomie binnen zijn bevoegdheidsdomeinen. Er bestaan de volgende lagen:

- Federale overheid
- Gewesten
- Gemeenschappen
- Provincies
- Gemeenten

2.2.1 De federale overheid

De federale overheid is het centrale, nationale bestuursniveau van België. Ze bestuurt het hele land met bevoegdheden die niet zijn toegewezen aan de gemeenschappen of gewesten. In verband met een zestal staatshervormingen tussen 1970 en 2014 resteren de volgende exclusieve bevoegdheden: buitenlandse zaken, defensie, justitie, sociale zekerheid, gezondheidsbeleid (gedeeltelijk), fiscale zaken, NMBS (Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen) en crisis- en rampenbestrijding.

2.2.2 De gewesten

België kent in totaal drie gewesten, te weten het Vlaams, het Waals en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op gewestelijk niveau liggen onder meer de volgende bevoegdheden: economische ontwikkeling, regionale infrastructuur (wegen, openbaar vervoer), ruimtelijke ordening en milieu. Deze zijn in verband met de staatshervormingen steeds verder uitgedifferentieerd.

Dat betekent dat we als Nederlands middenbestuur voor de meerderheid van beleidsvelden waarop grensoverstijgende samenwerking met Belgische overheden wordt gezocht, op gewestelijk niveau moeten schakelen. Het Vlaams Gewest (met zetel in Brussel) en het Waals Gewest (met zetel in Namen) zijn dus natuurlijke aanspreekpartner voor Provincie Limburg.

Het Vlaamse Gewest strekt zich uit over het grondgebied van de vijf Vlaamse provincies. Het Waalse Gewest strekt zich uit over het grondgebied van de vijf Waalse provincies. Daarin liggen ook de negen Duitstalige gemeenten. Die vormen dus geen eigen gewest. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest strekt zich uit over het grondgebied van de negentien gemeenten van Brussel.

Het is belangrijk dat we ons van de verschillen qua orde van grootte bewust zijn. Vlaanderen (bijna 7 miljoen inwoners) en Wallonië (rond 3,7 miljoen) zijn duidelijk groter dan onze provincie. Allebei kijken zij dan ook vaker naar Den Haag dan naar ons als provincie.

2.2.3 De gemeenschappen

België kent drie gemeenschappen, te weten de Vlaamse, de Franse en de Duitstalige Gemeenschap. Deze zijn onder meer bevoegd als het gaat om onderwijs, cultuur, sport, gezondheidszorg (deelaspecten en persoonsgebonden aspecten ervan zoals welzijn, preventie, ouderen, kinderopvang) en taalgebruik. De regering van de *Vlaamse Gemeenschap* komt volledig overeen met die van het Vlaams Gewest. De regering van de *Franse Gemeenschap* regeert in tegenstelling tot de Waalse regering vanuit Brussel. De regering van de *Duitstalige Gemeenschap* van België is in Eupen gehuisvest.

De Vlaamse Gemeenschap omvat alle inwoners van Vlaanderen en de Brusselse Vlamingen. Brusselse Vlamingen zijn de bewoners van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die Nederlands spreken. De Franse Gemeenschap omvat alle inwoners van Wallonië en de Franstalige Brusselaars. De Duitstalige Gemeenschap omvat alle inwoners van de negen Duitstalige gemeenten in het oosten van België.

We zoeken de gemeenschappen vooral op in relatie tot onderwijsonderwerpen. Dit is van betekenis voor het speerpuntproject trinationaal curriculum waar naast Nederlandse en Duitse, ook zowel in de Vlaamse als in de Franse Gemeenschap van België gevestigde instellingen meedoen, te weten Universiteit Hasselt en Université de Liège. Naast de totstandkoming van dit project zetten we ons in voor soortgelijke initiatieven op HBO-niveau, richten we de Einstein Academy op (waarbij mogelijk ook andere onderwijsinstellingen uit de (eu)regio Maas-Rijn aansluiten) en dragen we op landelijk niveau bij aan de facilitering van de wederzijdse erkenning van diploma's en beroepskwalificaties over de grenzen heen.

Voor het overige zijn de raakvlakken met de Vlaamse en Franse Gemeenschap beperkt omdat onze vigerende beleidskaders voor cultuur en sport weinig grensoverstijgende elementen bevatten. Voor de Duitstalige Gemeenschap ligt dit anders omdat deze een van de vijf partnerregio's van de EGTS Euregio Maas-Rijn is. Daarnaast is de Duitstalige Gemeenschap betrokken bij de Einstein Telescope.

2.2.4 De provincies

Met de voortschrijdende federalisering van België en de staatshervormingen vanaf 1970 zijn de bevoegdheden van de provincies steeds minder geworden, terwijl de gewesten en gemeenschappen als tussenlaag steeds meer bevoegdheden hebben overgenomen. De provincies blijven autonome instellingen, maar staan onder toezicht van de federale Staat, van de gemeenschappen en in hoofdzaak van de gewesten. In 2018 zijn de provinciale bevoegdheden voor het laatst geëvolueerd.

De *Vlaamse provincies*, waaronder onze buurprovincie *Limburg*, zijn bevoegd voor 'grondgebonden' bevoegdheden zoals aanleg en beheer van provinciedomeinen, fietsroutes, wandelpaden, erfgoed, beheer van waterwegen en de preventie van wateroverlast, beheer van natuurgebieden, provinciaal beleid voor ruimtelijke ordening en leefmilieu, coördinatie van het beleid rond economie, werkgelegenheid in de provincie en eigen initiatieven en crisiscoördinatie met betrekking tot openbare orde en veiligheid op provinciaal niveau. Daarnaast vervullen Vlaamse provincies de rol van bovenlokale facilitering en bemiddeling tussen gemeenten onderling of gemeenten en het gewestelijke niveau. Ze oefenen geen persoonsgebonden bevoegdheden meer uit. Die bevoegdheden en het bijbehorende personeel werden overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap of naar de gemeenten. In Belgisch Limburg wordt het college 'Deputatie' genoemd.

Voor de *Waalse provincies* waaronder onze buurprovincie *Luik (Province de Liège)* geldt bovenstaande in grote mate ook en toch zijn er verschillen ten opzichte van de Vlaamse provincies. In het algemeen beschikken Waalse provincies over minder autonomie en hebben ze meer uitvoeringstaken. Zo voeren zij bepaalde beslissingen van de gewestelijke overheid uit, bijvoorbeeld voor wat betreft het toezicht op de gemeenten inzake hun begroting. Daarnaast hebben ze ook eigen bevoegdheden voor aangelegenheden van provinciaal belang zoals onderwijs, sociale bijstand, gezondheid, erfgoed, cultuur en sport. In enkele gevallen kunnen deze de bevoegdheden van Vlaamse provincies overstijgen, dit verschilt per dossier.

Sinds de jaren 2000 is het voortbestaan van provincies als overheidslaag onderwerp van politiek debat. In het Waals regeerakkoord is opgenomen om in de loop van de huidige regeerperiode een voorstel over de toekomst van de (Waalse) provincies uit te werken.

De *rol van een provinciale gouverneur in België* verschilt behoorlijk van die van een Nederlandse Commissaris van de Koning. Provinciale gouverneurs treden op als commissaris van de federale en gewestelijke regering. Zij zijn door het gewest benoemde ambtenaren. Zij fungeren als tussenschakel tussen de provincie en het gewest. Een gouverneur wordt dus niet verkozen, maar benoemd of ontslagen door de Vlaamse of Waalse regering, op eensluidend advies van de (federale) Ministerraad.

De gouverneurs zijn daarnaast verantwoordelijk voor de uitvoering en toepassing van de federale regelgeving, met name binnen de volgende domeinen: openbare orde en veiligheid (inclusief crisisbeheersing), specifiek administratief toezicht op de werking van de lokale politie, wapenwetgeving, brandweer, behandeling van rampenschade en noodplannen/planvorming. Bij de bevoegdheden bestaat er dus wel weer enige overlap met de portefeuille van de Commissaris van de Koning.

Tegelijk is de gouverneur ook de voorzitter van de deputatie, maar hij/zij heeft geen stemrecht bij beslissingen. De provinciegouverneur kan de provincieraad verzoeken om bepaalde aangelegenheden te behandelen.

2.2.5 De gemeenten

De rol van de Belgische gemeenten is vergelijkbaar die van Nederlandse gemeenten. Het belangrijkste verschil is dat Belgische gemeenten, hoewel lokaal, ook onder toezicht staan van gewesten en gemeenschappen die bevoegd zijn voor gebieden zoals cultuur, onderwijs en huisvesting, terwijl Nederlandse gemeenten een directere bevoegdheid hebben over deze lokale taken. Belgische gemeenten hebben een complexer systeem met meer lagen van bestuur, terwijl de Nederlandse gemeenten meer zelfstandig zijn in de uitvoering van beleid op het gebied van welzijn, jeugdzorg, sport en infrastructuur. De Belgische gemeenten zijn bevoegd voor lokaal beleid en bestuur (zoals ruimtelijke ordening en mobiliteit op gemeentelijk niveau, en sociale voorzieningen). In totaal zijn er 15 Belgische gemeenten die direct aan onze provincie grenzen, te weten Bocholt, Bree, Kinrooi, Maaseik, Dilsem-Stokkem, Maasmechelen, Lanaken, Riemst, Voeren (allemaal Nederlandstalig), Bitzingen (Bassenge), Wezet (Visé), Dalhem, Aubel (allemaal Franstalig), Plombières (drietalig); en Kelmis (Duitstalig). Het aantal gemeenten dat weliswaar geen directe grens met onze provincie heeft, maar toch in de onmiddellijke nabijheid van onze provincie ligt, is aanzienlijk hoger.

2.2.6 Belgische diplomatieke vertegenwoordiging in Nederland

België is niet alleen op federaal niveau vertegenwoordigd met een ambassade in Den Haag. Ook beide gewesten, Vlaanderen en Wallonië, hebben een algemeen afgevaardigde bij de ambassade om de gewestelijke belangen op hun bevoegdheidsterreinen tegenover Rijk en provincies te behartigen. We hebben met alle drie de vertegenwoordigingen regelmatige uitwisseling, waarbij de nadruk vanwege de grotere bevoegdheidsoverlap op het gewestelijke niveau ligt. De Vlaamse algemeen afgevaardigde neemt ook deel aan het bestuurlijke grensregio-overleg.

Daarnaast beschikt België net zoals Duitsland over een honorair consul in Maastricht. Deze wordt met regelmaat uitgenodigd voor provinciale evenementen en bijeenkomsten. Consulaire vertegenwoordigingen kunnen bij de verlening van hun diensten aan burgers in de grensregio's mogelijk opmerkelijk worden op terugkerende belemmeringen en dit kenbaar maken aan niet alleen Belgische instanties maar ook aan onze Provincie.

2.3 Nederland

Grensoverstijgende samenwerking met onze burens is niet iets van ons alleen, we doen dit samen met andere partners. Hierdoor staan we sterker, werken we efficiënter en hebben we meer gewicht in de verschillende bestuurscentra in de buurlanden.

2.3.1 Nederlandse provincies – interprovinciale samenwerking

Onze meest belangrijke partners in de grensoverstijgende samenwerking met onze burens in NRW en België zijn andere Nederlandse provincies met grensligging: Overijssel en Gelderland met NRW en Noord-Brabant en Zeeland met België.

Sinds 2016 zijn we als Provincie Limburg, samen met Gelderland en Overijssel, vertegenwoordigd in de hoofdstad van de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. Sinds 2019 heeft Zuid-Holland zich aangesloten bij deze samenwerking. Gezamenlijk vormen we de interprovinciale Grenspost Düsseldorf, gevestigd op het consulaat-generaal. We zijn de ogen en oren van de Provincie Limburg en richten ons op belangenvertegenwoordiging in Duitsland, in het bijzonder in Noordrijn-Westfalen, en werken nauw samen met de verschillende bestuurslagen van deze deelstaat. Ook met andere provincies zoals de provincies Noord-Brabant wordt op verschillende dossiers, bijvoorbeeld mobiliteit, milieu of landbouw, goed samengewerkt.

In relatie tot Vlaanderen werken wij nauw samen met de provincies Zeeland en Noord-Brabant, in het kader van het Vlaams-Nederlandse grensregio-overleg. Voorafgaande aan de overleggen waaraan Vlaamse en Nederlandse grensregio's deelnemen, stemmen we gezamenlijke belangen op (Nederlands) provinciaal niveau af.

Een andere belangrijke partner op provinciaal niveau vormen de Rijksfunctionarissen voor grensoverstijgende samenwerking. Voor de coördinatie van de samenwerking met NRW is de Commissaris van de Koning van Overijssel verantwoordelijk. Hij onderhoudt onder andere nauw contact met de Nederlandse Consul-Generaal in Düsseldorf en de Benelux-groep in het parlement (*NRW Landtag*). Ambtelijk, maar ook bestuurlijk stemmen we regelmatig met elkaar af. Voor de samenwerking met Vlaanderen is de coördinatie in handen van de Commissaris van de Koning van Zeeland.

Vergelijkbare interprovinciale samenwerkingsverbanden in relatie tot Wallonië bestaan niet, mede omdat we als Limburg de enige Nederlandse provincie zijn die aan Wallonië grenst. In relatie tot het Waals Gewest zoeken we de bi- en trilaterale samenwerking op (samen met het Rijk, zie o.a. actielijn 1).

2.3.2 Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) – Diplomatieke vertegenwoordigingen

Nederland, met name het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ), onderhoudt een groot netwerk aan diplomatieke posten om Nederlandse belangen te behartigen in het buitenland. Ook in Duitsland en België zijn er verschillende posten die van belang zijn voor de Limburgse grensoverstijgende samenwerking met de buurlanden.

Nederlands consulaat-generaal in Düsseldorf

Er is al 125 jaar een consulaat-generaal van het Koninkrijk der Nederlanden in Düsseldorf gevestigd. Het consulaat-generaal vertegenwoordigt Nederland in het westelijk deel van Duitsland op het gebied van economische diplomatie, mobiliteit, infrastructuur, veiligheid en gedetineerdenbegeleiding, onderwijs en cultuur. Bijzondere aandacht heeft de grensoverstijgende samenwerking met de deelstaten Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen omdat er op nagenoeg alle thema's bilateraal wordt samengewerkt. Op het consulaat-generaal zijn ook een politie-attaché en een OCW-attaché (onderwijs en Einstein Telescope) werkzaam. De permanente aanwezigheid van Nederlandse provincies (Grenspost Düsseldorf) op het consulaat-generaal in Düsseldorf is een unicum in de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland in het buitenland.

Nederlandse ambassades in Berlijn en Brussel

Nederland is permanent vertegenwoordigd in de Duitse hoofdstad Berlijn. Met verschillende attachés en de Nederlandse ambassadeur bestaat een goede samenwerking (bijvoorbeeld in het kader van de landbouwsamenwerking NL – NRW of de lobby voor de Einstein Telescope) en regelmatige contacten (bijvoorbeeld in het kader van de Grensland-conferentie). Omdat de Nederlandse ambassade een belangrijke ingang in de politieke kern van Duitsland is, willen we de banden in de toekomst nog intensiveren.

Regelmatig gebruiken we onze contacten bij de Nederlandse ambassade in Brussel voor het uitwisselen van informatie en voor het uitdragen van provinciale belangen. Dit gebeurt op een structurele manier en de lijntjes worden als kort ervaren. Zo komt het college van GS een à twee keer per jaar meerdere dagen naar Brussel om de bilaterale (en ook de multilaterale (Benelux en EU)-relaties te onderhouden. Een bezoek aan de ambassade en gesprekken met de ambassadeur en attachés worden tijdens deze bezoeken aan Brussel ingepland. Relevante onderwerpen zijn dan bijvoorbeeld de Einstein Telescope, internationale spoorverbindingen, de luchthavens aan weerszijden van de grens, de biomassa-centrale in Lixhe en het thema veiligheid (aankpak criminaliteit en ondermijning). Ook de PA-post in Brussel onderhoudt regelmatig contact met de ambassade.

Regeringsconsultaties met Duitsland en Noordrijn-Westfalen (NRW)

Nederland kent regeringsconsultaties met zowel Duitsland als ook met de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen (NRW). Het ministerie van BZ heeft hierbij een coördineerde rol en bereidt deze consultaties voor met de vakdepartementen en de buitenlandse partners. Als provincies zijn we niet bij de voorbereidingen en de regeringsconsultaties betrokken. Sinds 2013 vinden regelmatige regeringsconsultaties op nationaal niveau tussen Nederland en Duitsland plaats. De vierde en meest recente consultatie heeft in maart 2023 in Rotterdam plaatsgevonden waarbij ook voor Limburg relevante thema's ter sprake kwamen, bijvoorbeeld waterstof, grensoverstijgende mobiliteitsinfrastructuur of innovatie. In maart 2025 hebben in Düsseldorf de derde regeringsconsultaties tussen Nederland en NRW plaatsgevonden (eerdere consultaties waren in 2018 en 2020). Meer nog dan bij de regeringsconsultaties op nationaal niveau ligt de nadruk van de consultaties tussen Nederland en NRW op grensoverstijgende thema's zoals de Einstein Telescope, bestrijding van criminaliteit en ondermijning, grensbelemmeringen, arbeidsmarkt of energie.

Vlaams-Nederlandse top

Om de twee jaren vindt er een Vlaams-Nederlandse top tussen beide regeringen plaats waar de lijnen voor de bilaterale samenwerking van het Rijk en het Vlaams Gewest worden uitgezet. Wat er op dat niveau wordt besloten, is ook relevant voor de samenwerking binnen de grensregio. Het bestuurlijk grensregio-overleg selecteert en prioriteert lokaal geïdentificeerde grensbelemmeringen, waarbij de centrale overheid nodig is om oplossingen te bereiken, en brengt deze vervolgens bij de betrokken centrale overheden onder de aandacht. Bestuurlijk overlegt de grensregio twee keer per jaar, met deelname van onze Commissaris van de Koning. De grensregio-overleggen leveren input voor de Vlaams-Nederlandse top door het belang van de grensregio naar voren te brengen. Het bestuurlijk grensregio-overleg wordt voorbereid door een ambtelijk grensregio-overleg waaraan ook de relevante Euregio's deelnemen.

Routekaart Nederland-Wallonië per 2024 verlopen

Met het Waals Gewest vindt momenteel geen gestructureerd overleg plaats. In tegenstelling tot Vlaanderen is Limburg de enige Nederlandse provincie die aan Wallonië grenst. De routekaart Wallonië-Nederland vormde tot medio 2024 het bestuurlijke samenwerkingskader. Als provincie zetten we ons in om het Waals Gewest ook in Den Haag weer op de kaart te zetten en het initiatief te nemen bij de ontwikkeling van een vervolg op deze routekaart (zie ook actielijn 1).

2.3.3 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is een belangrijke speler in de grensoverstijgende samenwerking met de voor Limburg relevante buurlanden. BZK heeft onder andere aandacht voor grensregio's via het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) dat in 2025 gestart is. Met het programma NPVR zet het ministerie BZK in op een versterking van de bestuurlijke samenwerking tussen het Rijk, grensprovincies en relevante overheden in de buurlanden zoals Vlaanderen, Wallonië en Noordrijn-Westfalen. Bestaande samenwerkingsstructuren zullen voortgezet worden: de grensgovernance Vlaanderen-Nederland, het Schakelpunt grensbelemmeringen en de Grenslandagenda NL-NRW. Het ministerie van BZK is een van de betrokken partijen van de Grenslandagenda en er bestaat een regulier, ambtelijk overleg en uitwisseling tussen BZK en de provincies binnen Grenspost Düsseldorf.

In 2024 is als onderdeel van deze grensgovernance het Schakelpunt Grensbelemmeringen Vlaanderen-Nederland van start gegaan. In het Schakelpunt worden grensbelemmeringen die voortkomen uit conflicterende regelgeving geïdentificeerd, geanalyseerd en van oplossingsrichtingen voorzien zodat deze geagendeerd kunnen worden bij bevoegde ministeries en departementen om ze op te lossen. In het Schakelpunt werken de Vlaamse overheid, het Ministerie BZK, ITEM/Universiteit Maastricht, Universiteit Hasselt en de provincie Zeeland samen. De financiering gebeurt onder meer door het beschikbaar stellen van Interreg-middelen.

Dit is een uitgave van de Provincie Limburg.

November 2025 | 2511 613

Provincie Limburg
Limburglaan 10, 6229 GA Maastricht
Postbus 5700, 6202 MA Maastricht
+31 (0)43 389 99 99, postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl

